

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

În principiu, în procedurile civile, fiecare parte poartă sarcina probei pentru faptele ce se regăsesc în condițiile unei norme de drept în favoarea sa. Din acest motiv, distribuirea sarcinii probei este deseori derivată din dreptul civil material, acesta conținând temeiurile cererilor, normele auxiliare, apărările legale și alte obiecții. Partea căreia faptele constitutive ale unei practici care conferă drepturi (de exemplu, încheierea unui contract de vânzare) îi conferă un drept (plata prețului de cumpărare, în acest exemplu) trebuie, de regulă, să prezinte aceste fapte (principiul producerii probelor) și – dacă partea adversă le contestă – trebuie să le demonstreze.

Pe de altă parte, partea adversă trebuie să își afirme și să își demonstreze eventualele drepturi adverse sau obiecții (de exemplu, respectarea obligațiilor). Dacă un element esențial al faptelor continuă să fie incert după epuizarea tuturor probelor procedural admisibile, instanța stabilește, printr-o decizie, cărei părți îi revine sarcina probei. Partea care, conform normelor privind sarcina probei, trebuie să prezinte probe privind situația reclamată nu are câștig de cauză dacă nu se achită de această sarcină.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Dreptul german prevede mai multe forme de simplificare a sarcinii probei, inclusiv de inversare a sarcinii probei. În special:

1. Inversarea sarcinii probei

În procedurile civile, sarcina probei poate fi inversată dacă se inversează norma de bază potrivit căreia fiecare parte trebuie să demonstreze faptele în favoarea sa. Inversarea sarcinii probei conduce la o situație în care partea adversă trebuie să demonstreze inexistența unui fapt în favoarea celeilalte părți. De exemplu, articolul 476 din Codul civil (*Bürgerliches Gesetzbuch*) conține o clauză privind inversarea sarcinii probei în dreptul vânzării („Dacă, în termen de șase luni de la data transferului riscului, se manifestă un defect material, se presupune că obiectul era deja defect la momentul transferului riscului, cu excepția cazului în care această presupunere este incompatibilă cu natura obiectului sau a defectului.”) În acest caz, cumpărătorul nu trebuie să demonstreze că defectul era deja prezent la momentul livrării, ci vânzătorului îi revine obligația de a demonstra că defectul nu era prezent de la bun început.

2. Simplificarea sarcinii probei

a. **Prezumția legală (*gesetzliche Vermutung*)** prevede prin lege că, în anumite circumstanțe (baza prezumției), se consideră că există circumstanțe suplimentare, care sunt considerate o bază a evaluării judiciare. Presumțiile legale reprezintă o simplificare a sarcinii probei pentru una dintre părți, care nu trebuie să prezinte și să dovedească decât faptele care stau la baza prezumției. Se acceptă și demonstrarea situației opuse, conform articolului 292 din Codul de procedură civilă (*Zivilprozessordnung, ZPO*). Presumțiile legale se pot referi la fapte, un exemplu fiind prezumția că un certificat de ipotecă aflat în posesia creditorului i-a fost transmis acestuia [articolul 1117 alineatul (3) din Codul civil]. De asemenea, prezumțiile legale se pot referi la drepturi, un exemplu fiind prezumția că titularul unui certificat de moștenire are statutul de moștenitor (articolul 2365 din Codul civil).

b. Există o **prezumție faptică (*tatsächliche Vermutung*)** dacă o instanță – pe baza propriei experiențe sau pe cea a unui expert – poate concluziona fapte nedemonstrate pe baza faptelor demonstrate (**dovezi circumstanțiale**). De exemplu, se poate concluziona, pe baza dovezilor circumstanțiale, că temperatura la un anumit moment era cu mult peste zero și, prin urmare, pe baza experienței generale, o persoană nu ar fi putut aluneca atunci pe polei. Partea adversă poate contesta prezumția pe baza unor fapte care ridică îndoiele serioase cu privire la măsura în care faptul respectiv a fost într-adevăr unul tipic în cursul obișnuit al evenimentelor.

3. Din motive de echitate și de echilibru de interese, jurisprudența definește tot mai frecvent sarcina probei în funcție de domeniile de risc. Cele mai semnificative exemple sunt următoarele:

răspunderea producătorului [conform articolului 823 alineatul (1) din Codul civil]

Sarcina de a dovedi că un produs este defect, că drepturile legale au fost încălcate și că există o relație cauzală între cele două aspecte revine părții vătămate. Pe de altă parte, producătorului îi revine obligația de a demonstra că și-a îndeplinit obligațiile în ceea ce privește organizarea, instrucțiunile, supravegherea post-comercializare și prevenirea riscurilor și că, prin urmare, nu i se poate atribui nicio culpă.

obligațiile de informare și consiliere

În cazul neîndeplinirii unor obligații contractuale sau pre-contractuale speciale de informare și consiliere, părții în culpă îi revine sarcina de a dovedi că daunele s-ar fi produs chiar dacă aceasta și-ar fi respectat obligațiile. Există prezumția că partea vătămată a acționat în conformitate cu informațiile furnizate.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

Articolul 286 din Codul de procedură civilă stabilește principiul procedural fundamental al libertății de apreciere a probelor (*Freiheit der Beweiswürdigung*), conform legii de procedură civilă. În temeiul acestui principiu, instanța decide, din libera sa convingere și prin luarea în considerare a întregului conținut al procedurilor și a concluziilor desprinse în urma unei eventuale cercetări judecătorești, dacă susținerea unui fapt este veridică sau nu.

Doar un grad de probabilitate preponderent sau ridicat nu este suficient pentru a dovedi un fapt, dar, pe de altă parte, eventualele îndoiele nu trebuie excluse în totalitate. Trebuie să existe un grad de certitudine care este suficient în practică și care reduce la tăcere orice îndoială rămasă, fără a o exclude în totalitate.

Există o excepție privind gradul necesar de probă în cazurile în care legea admite că stabilirea credibilității a faptelor este suficientă (de exemplu, în cazul măsurilor provizorii). O afirmație capătă credibilitate dacă există probabilitatea preponderentă ca afirmația respectivă să fie corectă. Pentru stabilirea credibilității, părțile nu sunt obligate să recurgă la mijloacele stricte de probă (martori, înscrisuri, examinarea vizuală de către instanță, expertize sau audierea părților). Se admit, de exemplu, declarațiile sub prestare de jurământ (articolul 294 din Codul de procedură civilă).

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Principiul procedurilor civile este ca părțile să fie cele care prezintă aspectele și probele relevante. Instanța nu poate să identifice ea însăși fapte pe care să își bazeze hotărârea. Cel mult, instanța are obligația de informare și consiliere prevăzută la articolul 139 din Codul de procedură civilă.

În unele cazuri, instanța poate obține, în mod excepțional, probe din oficiu, contrar principiului de prezentare a probelor de către părți. Obținerea din oficiu a probelor trebuie însă să se bazeze pe o prezentare concludentă a faptelor de către părți și nu trebuie să servească la cercetarea faptelor.

Prin urmare, instanța poate să dispună din oficiu efectuarea unei examinări vizuale sau a unei expertize și consultarea experților (articolul 144 din Codul de procedură civilă), prezentarea de înscrisuri (articolul 142) și audierea suplimentară a unei părți (articolul 448). De asemenea, o parte poate să fie audiată de către instanță din oficiu (articolul 448). Totuși, trebuie să existe un anumit grad de probabilitate inițială a faptului care trebuie să fie dovedit.

În procedurile necontencioase și în chestiunile care țin de dreptul familiei, dar care nu reprezintă litigii (nu se supun normelor privind probele prevăzute în Codul de procedură civilă), se aplică principiul cercetării din oficiu în conformitate cu articolul 26 din Legea privind procedurile în materie de familie și procedurile necontencioase (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FamFG). Aceasta înseamnă că instanța trebuie să stabilească din oficiu faptele relevante pentru decizie și să strângă probele pe care le consideră necesare, dacă apar dubii cu privire la exactitatea anumitor fapte. În această privință, instanța nu are obligația de a da curs solicitărilor de prezentare a probelor depuse de către părți.

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Probe oficiale:

Atunci când există un dezacord între părți cu privire la fapte, Codul de procedură civilă impune procedura probelor oficiale, care permite strângerea probelor prin următoarele mijloace: mărturiile ale experților, examinare vizuală de către instanță, documente, proba cu martori și examinarea părților (a se vedea mai jos). După ce o parte a prezentat probe, instanța dispune strângerea probelor privind faptele care trebuie dovedite. În general, acest lucru are loc fără formalități specifice în cadrul ședinței publice sau printr-o decizie de obținere a probelor, emisă în temeiul articolului 358 din Codul de procedură civilă. În conformitate cu articolul 359 din Codul de procedură civilă, în decizia de obținere a probelor trebuie să fie indicate faptele în litigiu pentru care se obțin probele, mijloacele de probă, cu numele martorilor și ale experților care urmează să fie audiați sau ale părții care urmează să fie audiată, și partea care a invocat mijloacele de probă.

Se procedează apoi la obținerea probelor, în conformitate cu dispozițiile legale relevante (articolele 355-484 din Codul de procedură civilă). Trebuie să fie respectate în special principiul administrării directe a probelor (articolul 355) și principiul prezenței părților (articolul 357).

Conform principiului administrării directe a probelor, obținerea probelor trebuie să aibă loc în fața instanței de judecată, întrucât aprecierea probelor intră tot în sarcina acesteia. Se aplică excepții numai în cazurile prevăzute de lege în care administrarea probelor poate fi transferată unui membru al instanței de judecată (articolul 361 din Codul de procedură civilă) sau unei alte instanțe (articolul 362). Conform principiului prezenței părților, acestea au dreptul să fie prezente în cursul audierii martorilor și, de asemenea, să prezinte întrebări pentru martori (articolul 397).

În conformitate cu articolul 285 din Codul de procedură civilă, rezultatul măsurii de obținere a probelor este dezbătut apoi în ședință publică. În conformitate cu articolul 286 din Codul de procedură civilă, instanța trebuie să stabilească faptele pe baza întregului conținut al procedurilor, inclusiv a probelor obținute; în acest sens, instanța apreciază probele în mod liber.

Strângerea informală a probelor:

Spre deosebire de probele oficiale, strângerea informală a probelor permite stabilirea faptelor prin orice mijloace de probă pe care instanța le consideră necesare și se poate realiza în mare măsură fără cerințe oficiale. Conform articolului 284 din Codul de procedură civilă, strângerea informală a probelor în procedurile civile este acceptată doar dacă părțile și-au dat consimțământul în acest sens.

Dacă în procedurile prevăzute de Legea privind procedurile în materie de familie și procedurile necontencioase nu sunt prevăzute probe oficiale în dispozițiile Codului de procedură civilă conform articolului 30 alineatele (2) și (3) din lege, instanța strânge probele necesare într-o manieră adecvată, conform articolului 29 alineatul (1) din lege. Părțile pot prezenta instanței anumite probe, însă instanța este cea care stabilește necesitatea și măsura strângerii probelor și natura strângerii probelor, în mod unilateral.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Cererea de obținere a probelor poate fi respinsă pe motive procedurale sau în temeiul normelor care reglementează mijloacele de probă în cazul în care: faptele nu trebuie să fie dovedite prin probe, adică faptele au fost deja dovedite, sunt evidente sau sunt incontestabile;

faptele nu sunt materiale, adică nu pot influența decizia;

mijloacele de probă nu sunt potrivite pentru dovedirea faptei susținute (astfel de situații sunt rare, întrucât probele nu pot fi apreciate înainte de a fi obținute); mijloacele de probă nu sunt accesibile;

mijloacele de probă nu sunt admisibile, cum ar fi cazul afirmațiilor abuzive și gratuite sau al obligațiilor de confidențialitate ale martorului (cu excepția cazului în care martorul este exonerat de această obligație);

obținerea probelor este lăsată la discreția instanței, cum ar fi cazul stabilirii prejudiciului în conformitate cu articolul 287 din Codul de procedură civilă;

fapta a fost stabilită definitiv în cadrul altei proceduri într-un mod obligatoriu pentru ambele părți;

cererea de obținere a probelor nu a fost depusă în termen [articolul 296 alineatul (1) din Codul de procedură civilă];

obținerea probelor este împiedicată de un obstacol de durată incertă, termenul aplicabil a expirat și procedura ar fi astfel amânată (articolul 356 din Codul de procedură civilă).

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Cele cinci tipuri de strângere a probelor oficiale sunt:

Examinarea vizuală de către instanță (articolele 371-372a din Codul de procedură civilă)

Examinarea vizuală de către instanță înseamnă orice percepție nemijlocită din partea judecătorului în scopul probării. Deși termenul folosit („*Augenschein*”) este oarecum înșelător, examinarea vizuală înseamnă orice inspecție senzorială prin atingere, mirosire, ascultare și gustare. Examinarea vizuală de către instanță cuprinde, așadar, și înregistrările audio și video și suporturile de date.

Proba cu martori (articolele 373-401 din Codul de procedură civilă)

Martorii servesc la probarea unor fapte întâmplate în trecut la care au asistat personal. Numai o persoană care nu este parte în litigiu poate avea calitatea de martor.

Martorul care trebuie să aibă cunoștințe de specialitate pentru a înțelege faptele este denumit martor expert (*sachverständiger Zeuge*, articolul 414 din Codul de procedură civilă), cum ar fi cazul mărturiei unui medic de urgență cu privire la leziunile cauzate de un accident.

Mărturiile ale experților (articolele 402-414 din Codul de procedură civilă)

Expertul (*Sachverständiger*) oferă judecătorului cunoștințele de specialitate de care acesta din urmă are nevoie pentru a aprecia faptele. Nu experții sunt cei care stabilesc faptele. Experții nu stabilesc faptele ei înșiși, ci își bazează evaluarea pe fapte care au fost stabilite deja (*Anschlussstatsachen*).

Expertul își poate prezenta propriile concluzii doar în cazul în care cunoștințele sale de specialitate sunt necesare pentru stabilirea faptelor, cum ar fi cazul diagnosticului unui medic.

Rapoartele de expertiză privată, întocmite la cererea uneia dintre părți, poate fi admis ca probă doar în cazuri excepționale și numai cu acordul ambelor părți.

Proba cu înscrisuri (articolele 415-444 din Codul de procedură civilă)

În sensul Codului de procedură civilă, înscrisurile sunt declarații scrise, care pot furniza probe privind elementele contestate de părți. Din perspectiva forței probante, legea face distincție între forța probantă a înscrisurilor autentice (articolele 415, 417 și 418 din Codul de procedură civilă) și cea a înscrisurilor private (articolul 416).

Audierea părților (articolele 445-455 din Codul de procedură civilă)

Audierea părților este subsidiară altor tipuri de mijloace de probă, fiind admisibilă numai în scopul stabilirii probei principale [articolul 445 alineatul (2) din Codul de procedură civilă]. În principiu, partea care are obligația de a furniza probe poate să solicite doar audierea părții adverse (articolul 445 prima teză). În afară de această situație, audierea unei părți este posibilă numai cu acordul celeilalte părți sau din oficiu.

În cazul strângerii informale a probelor, instanța poate strânge probele necesare într-o manieră adecvată. Nu este necesară nicio decizie cu privire la probe pentru ca activitățile de anchetă ale instanței și strângerea probelor să se completeze reciproc. Mijloacele oficiale de probă pot include, de exemplu, informații oficiale de la autorități, solicitări telefonice sau scrise neoficiale, utilizarea înregistrărilor audio și video și înregistrarea de date. Rezultatele operațiunii de strângere a probelor trebuie consemnate, după cum se arată la articolul 29 alineatul (3) din Legea privind procedurile în materie de familie și procedurile necontencioase.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Principiul libertății de apreciere a probelor le conferă acestora un statut egal. Nu există diferențe în ceea ce privește forța probantă. Singurele diferențe rezidă în tipul strângerii probelor:

Probă cu martori

Fiecărui martor i se ia depoziția individual și nu în prezența martorilor care urmează să fie audiați [articolul 394 alineatul (1) din Codul de procedură civilă].

Martorii ale căror depoziții se contrazic pot fi aduși față în față [articolul 394 alineatul (2) din Codul de procedură civilă].

Înainte de a li se lua depoziția, martorilor li se pune în vedere că trebuie să declare adevărul și că ar putea fi necesar ca ulterior să presteze jurământ [articolul 395 alineatul (1)]. Martorii sunt invitați mai întâi să își furnizeze datele personale [articolul 395 alineatul (2)] și ulterior sunt chestionați cu privire la faptele (articolul 396). Instanța urmărește să se asigure că depozițiile martorilor sunt relevante pentru faptele care fac obiectul depoziției. De asemenea, instanța poate adresa întrebări suplimentare martorilor pentru a clarifica anumite aspecte sau pentru a se asigura că depozițiile lor sunt complete.

Părțile au dreptul să fie prezente la audierea martorilor și să formuleze întrebări pentru martori. În general, în procedurile în care reprezentarea prin avocat este obligatorie, părților le este permis doar să prezinte întrebări care urmează să fie adresate martorilor, în timp ce avocatul poate chestiona direct un martor (articolul 397).

Regulile de audiere a martorilor se aplică probelor furnizate de experți și audierii părților (articolele 402 și 451).

Documente

În principiu, proba cu înscrisuri are loc prin depunerea înscrisului în cauză. În cazul în care partea interesată nu deține înscrisul în cauză, însă acesta se află în posesia părții adverse sau a unui terț, partea interesată poate solicita să se dispună obligarea părții adverse sau a terțului să prezinte înscrisul (articolele 421 și 428 din Codul de procedură civilă). Obligația de prezentare a înscrisurilor este o cerință de drept civil și se aplică atunci când partea interesată are dreptul de a solicita ca partea adversă sau un terț să predea sau să furnizeze înscrisul în cauză (articolul 422). Circumstanța care stă la baza acestei obligații trebuie să fie stabilită în mod credibil [articolul 424 alineatul (5) a doua teză]. Rapoartele de expertiză scrise sau avizele sunt înscrisuri în sensul Codului de procedură civilă.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Conform principiului libertății de apreciere a probelor de către instanță (articolul 286 din Codul de procedură civilă), toate probele au statut egal. Toate probele strânse constituie o bază pentru aprecierea pe care o va face instanța. Numai în cazuri excepționale este necesar ca judecătorii să respecte anumite reguli obligatorii referitoare la probe, cum ar fi forța probantă a procesului-verbal (articolul 165 din Codul de procedură civilă), a hotărârii judecătorești definitive (articolul 314) sau a altor înscrisuri (articolele 415-418).

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Nu, în principiu, Codul de procedură civilă nu prevede nicio formă obligatorie a mijloacelor de probă pentru dovedirea anumitor fapte.

Există excepții în anumite tipuri de proceduri. În procedurile referitoare la acte și cambii, faptele care stau la baza cererii pot fi probate numai cu înscrisuri, iar toate celelalte fapte pot fi probate numai cu înscrisuri sau prin audierea părților (articolul 592 și următoarele din Codul de procedură civilă).

În anumite proceduri care implică o intervenție aprofundată din punctul de vedere al drepturilor fundamentale, Legea privind procedurile în materie de familie și procedurile necontencioase prevede obținerea obligatorie a unei expertize, de exemplu înaintea desemnării unui custode în temeiul articolului 280 din lege sau înaintea unei măsuri de spitalizare fără consimțământ, în temeiul articolului 312 din lege.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Toți martorii care sunt supuși jurisdicției instanțelor germane și care au fost citați legal sunt obligați să apară în fața instanței, să depună mărturie și să presteze jurământ.

Datoria unui martor de a depune mărturie include, de asemenea, obligația de a verifica ceea ce știe pe baza documentelor și de a-și reîmprospăta memoria (articolul 378 din Codul de procedură civilă). Martorii nu sunt obligați să stabilească fapte despre care nu au cunoștință.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Codul de procedură civilă face distincția între dreptul martorilor de a se abține din motive personale (articolul 383 din Codul de procedură civilă) și din motive obiective (articolul 384). Dreptul martorului de a refuza să depună mărturie, prevăzut la articolul 383 din Codul de procedură civilă, se bazează pe legăturile de familie ale martorului sau pe obligația de loialitate profesională. Acesta servește la prevenirea conflictelor de interese.

Dreptul martorului de a se abține din motive personale poate fi invocat de logodnic (punctul 1), de soț (punctul 2) și de partenerul de viață (punctul 2a) pe durata căsătoriei sau a parteneriatului înregistrat și chiar după încetarea acestora. Dreptul mai poate fi invocat de rudele de sânge sau prin alianță pe linie directă, precum și, pe linie colaterală, de rudele de sânge până la gradul al treilea și de rudele prin alianță până la gradul al doilea, chiar și după încetarea legăturii de rudenie respective (punctul 3). Spre deosebire de linia directă, prin linie colaterală se înțelege descinderea din aceeași terță persoană. Gradul de rudenie de sânge sau prin alianță este determinat de numărul de generații.

În temeiul articolului 383 alineatul (1) punctul 4 din Codul de procedură civilă, dreptul de a refuza depunerea mărturiei mai poate fi invocat de clericii, persoanele care sunt sau au fost implicate profesional în pregătirea, producerea sau distribuirea de publicații periodice sau de programe radio și de televiziune (punctul 5) și persoanele cărora, în virtutea funcției, a poziției sau a profesiei lor, li se încredințează informații care, prin natura lor sau conform unor dispoziții legale, nu pot fi divulgate (punctul 6).

Dreptul martorilor de a refuza să depună mărturie din motive profesionale acoperă toate informațiile cunoscute de persoanele menționate mai sus în virtutea funcției lor.

Pe de altă parte, dreptul unui martor de a nu depune mărturie în temeiul articolului 384 din Codul de procedură civilă este destinat să îi protejeze pe martori de consecințele obligației de a depune mărturie. Ei au dreptul de a nu răspunde la anumite întrebări, dar nu și dreptul de a refuza complet să depună mărturie.

Dreptul de a nu depune mărturie prevăzut la articolul 384 se aplică în cazul întrebărilor al căror răspuns ar cauza prejudicii financiare directe martorului sau persoanei cu care acesta are una dintre legăturile de rudenie prevăzute la articolul 383 din Codul de procedură civilă (punctul 1) sau l-ar expune unei situații dezonorante sau riscului de urmărire penală sau administrativă (punctul 2). De asemenea, martorii nu sunt obligați să răspundă la întrebări în cazul în care acest lucru îi obligă să dezvăluie un secret comercial sau de afaceri (punctul 3).

Articolul 385 din Codul de procedură civilă prevede câteva excepții de la dreptul martorilor de a nu depune mărturie descris anterior. De o importanță specială este articolul 385 alineatul (2), prin care membrii clerului și persoanele care, în conformitate cu articolul 383 alineatul (1) punctul 6, nu trebuie să depună mărturie în temeiul dreptului material, sunt exonerate de obligația de a se abține de la orice fel de depoziții și, prin urmare, restabilește obligația acestora de a depune mărturie.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Da. În cazul în care un martor citat legal nu se prezintă, instanța impune o amendă administrativă în conformitate cu articolul 380 alineatul (1) din Codul de procedură civilă, iar, în cazul în care amenda nu este plătită, dispune pedeapsa cu închisoarea. Amenda este cuprinsă între 5 EUR și 1 000 EUR [articolul 6 alineatul (1) din Legea de introducere în Codul penal (*Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch*)], iar pedeapsa cu închisoarea este cuprinsă între o zi și șase săptămâni [articolul 6 alineatul (2) din aceeași lege]. Martorii sunt obligați, de asemenea, să achite cheltuielile ocazionale de neprezentarea lor.

Martorul care nu se prezintă nici a doua oară poate fi adus cu forța la înfățișare, în conformitate cu articolul 380 alineatul (2) din Codul de procedură civilă, și poate suporta o sancțiune administrativă. Nu se recurge la aceste măsuri dacă martorul oferă în timp util o explicație satisfăcătoare. Dacă explicația nu este oferită în timp util, martorul trebuie să stabilească în mod credibil că nu este răspunzător pentru întârziere (articolul 381 din Codul de procedură civilă).

Împotriva martorului care refuză să depună mărturie sau să presteze jurământ fără precizarea vreunui motiv sau cu precizarea unui motiv declarat nerelevant printr-o hotărâre definitivă pot fi dispuse, în conformitate cu articolul 390 alineatul (1) din Codul de procedură civilă, aceleași măsuri precum cele dispuse împotriva unui martor care își încalcă obligația de înfățișare fără a oferi vreo explicație. Împotriva martorului care refuză pentru a doua oară se poate dispune, în urma unei cereri, reținerea în vederea obligării acestuia, dar numai pe durata procedurii în gradul de jurisdicție respectiv [articolul 390 alineatul (2) din Codul de procedură civilă].

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Nu, nu există incapacitatea de a depune mărturie. Poate fi chemată să depună mărturie orice persoană, indiferent de capacitatea sa juridică și de vârsta sa, care are maturitatea intelectuală de a discerne faptele, de a înțelege întrebările referitoare la faptele expuse și de a răspunde la întrebările respective.

Nu există dispoziții speciale pentru persoanele condamnate anterior pentru declarații false intenționate sau pentru sperjur.

Pe de altă parte, nu poate fi martor persoana care este direct implicată în procedură, în calitate de parte sau de reprezentant legal al unei părți. Există o excepție pentru coreclamanți în legătură cu fapte care îi privesc doar pe alți coreclamanți. În anumite circumstanțe, reprezentantul poate avea capacitatea de a depune mărturie dacă obiectul audierii nu intră în domeniul de aplicare al raportului de reprezentare. De exemplu, un curator poate să depună mărturie cu privire la fapte din afara sferei sale de atribuții în procedurile în care este parte persoana aflată în curatelă.

Momentul de referință pentru capacitatea de a depune mărturie este întotdeauna audierea.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Martorii sunt audiați de către instanță. Audierea martorilor poate fi încredințată, de asemenea, unui membru al instanței de judecată sau altei instanțe, mai ales dacă se poate prezuma încă de la început că instanța de judecată va putea evalua rezultatul probelor în mod corespunzător, chiar și în absența unei impresii directe asupra procesului de strângere a probelor.

Fiecărui martor i se ia depoziția individual și nu în prezența martorilor care urmează să fie audiați [articolul 394 alineatul (1) din Codul de procedură civilă].

Martorii ale căror depoziții se contrazic pot fi aduși față în față [articolul 394 alineatul (2) din Codul de procedură civilă].

Părțile au dreptul să fie prezente la audierea martorilor și să formuleze întrebări pentru martori. În general, în procedurile în care reprezentarea prin avocat este obligatorie, părților le este permis doar să prezinte întrebări care urmează să fie adresate martorilor, în timp ce avocatul poate chestiona direct un martor (articolul 397).

Martorii pot fi audiați prin videoconferință dacă instanța permite acest lucru, la solicitarea (doar a) uneia dintre părți, conform articolului 128a alineatul (2) din Codul de procedură civilă.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

În principiu, în procedura civilă nu există dispoziții legislative care să îi interzică instanței să ia în considerare anumite probe. Singura excepție constă în faptul că o instanță nu poate utiliza hotărâri care au fost eliminate sau care urmează să fie eliminate din Registrul Central Federal [articolul 51 din Legea privind Registrul Central Federal (*Bundeszentralregistergesetz*)].

Cu toate acestea, este posibil ca instanței să nu i se permită să utilizeze probe din proceduri civile ce fac parte din jurisprudența Curții Constituționale Federale (*Bundesverfassungsgericht*) dacă se constată interferențe ilegale asupra pozițiilor fundamentale protejate prin constituție ale părții care contestă probele – în special în ceea ce privește demnitatea umană și drepturile personale generale – care nu se justifică în baza unei excepții. Trebuie evaluate beneficiile și interesele, ținând cont de toate circumstanțele fiecărei situații.

De exemplu, o astfel de interdicție de utilizare a probelor în temeiul jurisprudenței menționate există, în principiu, în cazul înregistrărilor audio secrete, în cazul ascultării convorbirilor cu ajutorul minitransmițătoarelor, al microfoanelor direcționale sau al interfoanelor și al utilizării în probatoriu a înregistrărilor cu caracter personal obținute în mod ilegal, cum ar fi jurnalele sau scrisorile intime.

În toate aceste cazuri există însă posibilitatea ca o punere în balanță a drepturilor legale, efectuată pentru fiecare caz în parte, să conducă în mod excepțional la admiterea unor probe obținute în mod ilegal, condiția fiind întotdeauna aceea ca nucleul vieții private să nu fie afectat.

Măsura de excludere a probelor ca urmare a încălcării unei norme de procedură trebuie să fie stabilită separat pentru fiecare astfel de normă. Viciile de procedură și viciile de formă ale unei proceduri sunt remediabile, în temeiul articolului 295 alineatul (1) din Codul de procedură civilă. Audierea unei părți ca martor constituie astfel un viciu de procedură remediabil, adică ea poate fi valorificată dacă părțile renunță la aplicarea regulii sau dacă acestea nu denunță viciul înainte de sfârșitul următoarei ședințe publice. Nefurnizarea de informații cu privire la dreptul unui martor de a refuza să depună mărturie este, de asemenea, remediabilă, în temeiul articolului 295 alineatul (1) din Codul de procedură civilă.

Nu se poate renunța însă la respectarea normelor de interes public [articolul 295 alineatul (2)]. Este vorba, de exemplu, de toate elementele care trebuie luate în considerare din oficiu: condițiile de admisibilitate a procedurii, admisibilitatea unei căi de atac sau excluderea din funcția de judecător.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Astfel cum s-a explicat deja la punctul 2.4, audierea părților poate, în anumite circumstanțe, să fie admisă ca mijloc de probă. Această probă este apoi apreciată de către judecător după libera sa convingere (articolul 286 din Codul de procedură civilă).

Ultima actualizare: 06/09/2021

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.